

Організація і структура, функції, права та відповідальність державного нагляду за охороною праці в Україні

Згідно статті 38 Закону України «Про охорону праці» державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці здійснюють:

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Органи державного нагляду за охороною праці не залежать від будь-яких господарських органів, суб'єктів підприємництва, об'єднань громадян, політичних формувань, місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, їм не підзвітні і не підконтрольні.

Діяльність органів державного нагляду за охороною праці регулюється цим Законом, законами України "Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку", "Про пожежну безпеку", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", іншими нормативно-правовими актами та положеннями про ці органи, що затверджуються Президентом України.

З метою посилення державного управління охороною праці та державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, а також за виконанням роботодавцями своїх обов'язків в 1993 році було утворено Державний комітет України по нагляду за охороною праці (**Держнаглядохоронпраці**).

Держнаглядохоронпраці — орган державної виконавчої влади, що діяв з 27 січня 1993 по 9 березня 1998.

Поділявся на територіальні управління. Мав експертно-технічний центр.

Подальша історія розвитку **центрального органу виконавчої влади**, що реалізує державну політику у сфері охорони праці наступна:

1993 - Державний комітет України по нагляду за охороною праці (**Держнаглядохоронпраці**) утворений на базі Державного комітету по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду (постанова Кабінету Міністрів України від **27 січня 1993** N 62)

1998 - передав правонаступництво **Комітету по нагляду за охороною праці України (Держнаглядохоронпраці)**, який став *центральним органом виконавчої влади, підпорядкованим Міністерству праці та соціальної*

політики України, (Указ Президента України від 9 березня 1998 N 182/98)

Подальші правонаступники:

2000 - Державний *департамент* з нагляду за охороною праці (**Держнаглядохоронпраці**) є *урядовим органом державного управління*, який діє у складі **Мінпраці** та йому підпорядковується. Держнаглядохоронпраці є правонаступником Комітету по нагляду за охороною праці (постанова Кабінету Міністрів України від **6 червня 2000** р. N 925)

2003 - Державний *комітет* України з нагляду за охороною праці (**Держнаглядохоронпраці України**) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується **Кабінетом Міністрів України**. Держнаглядохоронпраці України є правонаступником Державного департаменту з нагляду за охороною праці. (Указ Президента України від **16 січня 2003** N 29/2003)

2005 - *Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду* як урядовий орган державного управління утворений у *складі Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи* (постанова КМУ від **15 липня 2005** N 590)

2006 - *Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду* (**Держгірпромнагляд**) став спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, діяльність якого спрямовується і координується **Кабінетом Міністрів України** (постанова Кабінету Міністрів України від **23 листопада 2006** N 1640). Цією Постановою було затверджено положення «Про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду».

2010 - Указом Президента України № 1085/2010 від 9 грудня 2010 року «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» шляхом реорганізації Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи була утворена **Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України** (**Держгірпромнагляд**). На цю Службу були також покладені функції ліквідованого **Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду**. Положення про Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 408/2011. Цім документом також визначено, що Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України є правонаступником Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Держгірпромнагляд України був центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовувалась і координувалася Кабінетом Міністрів України через Міністра палива та енергетики України, входив до системи органів виконавчої влади та забезпечував реалізацію державної політики з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, охорони надр та державного регулювання

у сфері безпечного поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення.

2015 – Кабінет міністрів України ліквідував Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держпромнагляд) і передав його повноваження Державній службі України з питань праці (Держпраці). Відповідне розпорядження № 1021-р від 30 вересня 2015 р. було опубліковано на сайті Кабміну:

“Погодитися з пропозицією Мінсоцполітики щодо можливості забезпечення здійснення покладених на Державну службу з питань праці постановою Кабінету Міністрів України від **11 лютого 2015 р. № 96 “Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці”** функцій і повноважень Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки, які припиняються”.

Державна служба України з питань праці (Держпраці) — центральний орган виконавчої влади України, утворений відповідно до вимог постановою Кабінету Міністрів від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», в результаті реорганізації шляхом злиття Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки та Державної інспекції з питань праці, а також передачі Держсанепідслужбою функцій з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників.

Держпраці здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворенні в установленому порядку структурні підрозділи: управління і відділи центрального апарату Комітету, територіальні управління та державні інспекції, на які покладено функції державного нагляду за охороною праці в Україні. Структуру побудови органів Держпраці наведено на рисунку 1.1.

Держпраці України очолює ***Голова***, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

Функції Державної служби України з питань праці визначені постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 № 96 „Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці”.

Основними робочими органами Держпраці є територіальні управління та державні інспекції охорони праці.

Територіальні управління Держпраці є структурними підрозділами, які діють у її складі та їй підпорядковуються.

Територіальні управління, округи, міжрегіональні державні інспекції, державні інспекції формуються на постійній основі з урахуванням адміністративно-територіального устрою держави, регіонально-галузевої структури виробництва, обсягу та складності завдань, покладених на ці органи.

Структура Державної служби України з питань праці

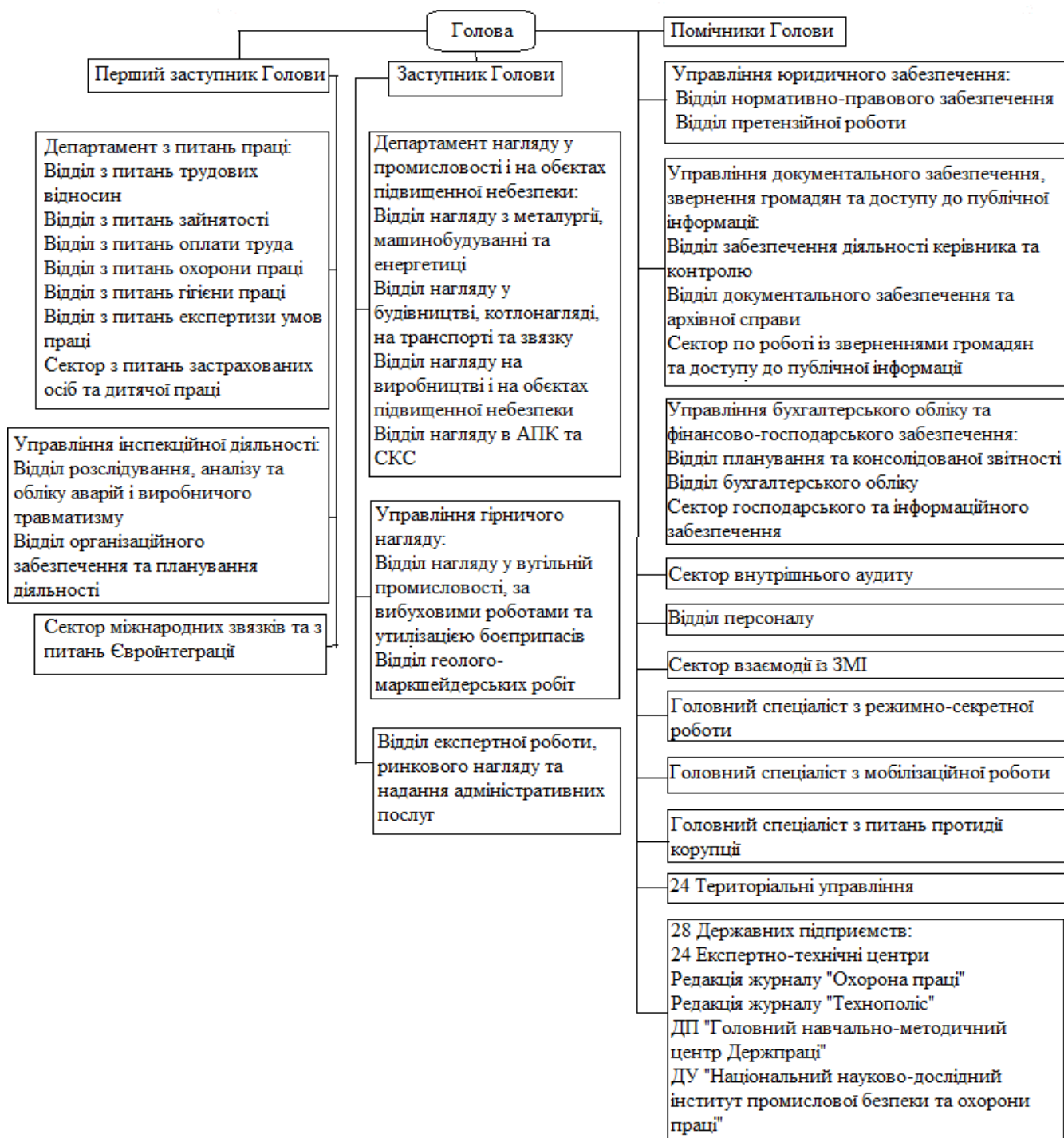

Рисунок 1.1 – Структура Держпраці України